

## NEŠTO O NAŠEM DOMU STARACA

Strahote rata i fašističkog terora preživelo je samo nekoliko desetina nekadašnjih stanovnika „Švarcovog doma“ u Zagrebu. Teška je bila njihova sudbina za celo vreme okupacije, ali su ostali u životu, a o njihovim patnjama vredelo bi napisati bar belešku za našu istoriju.

Posle završetka rata zatekli su se ti starci i starice u Brezovici i tu su ostali sve dotle dok se, uz predusretljivost narodnih vlasti, zalaganje zagrebačke jevrejske opštine i materijalnu pomoć iz opštih sredstava u Zagrebu osposobila za njihov prihvat lepa nova zgrada broj 25 na Mlinarskoj cesti. Od 1946 do pred kraj 1949 godine Dom staraca bio je smešten samo u toj jednoj zgradi, gde su bili primljeni i neki novi šticićenici, tako da ih je bilo ukupno 57. To je bio dosta gust smeštaj, te se — i pored izvesnih prednosti koje je ta zgrada imala — moralo pomišljati na proširenje, budući da je broj lica koja su opravdano tražila da budu zbrinuta i da ih zajednica potpuno preuzme na svoje staranje bivao sve veći, što je i bila normalna pojava posle svih stradanja kroz koja su stariji ljudi prošli za vreme rata.

U sporazumu sa jevrejskom opštinom u Zagrebu pristupilo se adaptaciji opštinske zgrade u Palmotićevoj ulici broj 16, te je već 1 decembra 1949 godine novi deo Doma staraca takozvani DOM II mogao da prihvati oko pedeset novih šticićenika. Time je stvorena mogućnost za smeštaj ukupno preko 100 staraca i starica.

Međutim, pitanje smeštaja još uvek nije najpovoljnije rešeno. Postignut je sporazum po kome će se umesto zgrade biv. „Švarcovog doma“ izgraditi nova adekvatna zgrada za smeštaj Doma staraca, u kojoj će, blagodareći većem kapacitetu, smeštaj u svakom pogledu biti povoljniji, da ne govorimo o tome što će režijski troškovi biti mnogo manji samim tim što će sve biti u jednoj zgradi (samo jedna kuhinja i jedna kuvarica itd.).

Prema uslovima prijema, koje je propisao Savez jevrejskih opština, na doživotno izdržavanje u Dom mogu da budu primljena uglavnom lica iznad 60 godina starosti, a mlađa samo izuzetno, uko-

liko su nesposobna za privređivanje, socijalno ugrožena, bez dece koja ih mogu izdržavati i bez imovine. Izuzeci se mogu činiti samo u slučajevima koji se nakon detaljnog proveravanja pokažu kao opravdani, no ni u kom slučaju ne mogu da budu primljena u Dom lica koja boluju od neke zarazne ili duševne bolesti, što je i razumljivo, kada se ima u vidu da se u Domu radi o kolektivnom životu i smeštaju.

Posle proširenja Doma staraca bila je ukinuta menza Jevrejske opštine u Zagrebu, ali pokazalo se da se izvestan broj pripadnika zagrebačke jevrejske zajednice morao da zbrine, pa se našlo rešenje u tome, što je Dom staraca uzeo na sebe da takvim licima izdaje hranu i to jedan pojačani obrok dnevno. Broj lica kojima se pruža ta pomoć iznosio je oko trideset.

U samom Domu štíćenici su smešteni u sobama po jedan do osam. Braćni parovi smeštaju se po dva do tri u jednoj sobi, a nastoji se da se udruže takvi koji se najbolje slažu. Tu je prepušteno samim štíćenicima da po svom ukusu i umenju dočaraju malo svog domaćeg života.

Vodi se briga i o kulturnom životu i zabavi kako bi se razbila monotonija dana. Pored bogate biblioteke, novina, časopisa, radia i društvenih igara povremeno se organizuju i prigodne priredbe, a pokretljiviji domari mogu da pohađaju pozorišta, bioskope ili kafane.

Iako je prosečna starost štíćenika oko 75 godina, a ima ih koji su odmakli i od 90, duh koji vlada u Domu pokazuje da su štíćenici sveži i uvek dobro raspoloženi. To ima da se zahvali, pored ostalog, velikoj nezi i dobrim uslovima života u Domu.

Tako na pr. ishrana je obilna i dobra. Izdaje se pet dnevnih obroka sa ukupnom kaloričnom vrednošću od 2.500 kalorija. Čini se sve da hrana bude raznovrsna, pa da se pri tome što je moguće više izađe u susret i željama domara.

Za dobar kvalitet ishrane ima da se zahvali velikim delom i namirnicama koje se dobijaju u tu svrhu iz inostranstva, u prvom redu od američke dobrotvorne organizacije JOINT kao i od Udruženja jugoslovenskih Jevreja u SAD, te od pojedinih darodavaca lično.

Briga za zdravlje domara poverena je lekaru Doma. Dom ima svoju ambulantu i bolničarku, raspolaže priličnim izborom lekova, te zahvaljujući tome, kao i dobrim higijenskim uslovima, zdravlje stanovnika Doma zadovoljava.

Opštu upravu Doma zadržao je Izvršni odbor Saveza jevrejskih opština. Domom upravlja neposredno po uputstvima Saveza, Kuratorijum, koji se imenuje za dvogodišnji radni period. Kuratorijum ima 11 članova od kojih devet iz redova jevrejskih javnih radnika u Zagrebu, a dva iz redova samih štíćenika i po njihovom izboru. Da bi se omogućilo učešće jevrejske zajednice sa cele teritorije države u upravljanju Domom, Kuratorijum ima u svom proširenom sastavu još četiri člana i to po jednog iz Beograda, Sarajeva, Novog

Sada i Subotice. Tako prošireni Kuratorijum sastaje se po pravilu dva puta godišnje.

Na čelu Doma je lice koje angažuje Kuratorijum u svojstvu upravitelja, a ovome pomažu još dva upravna službenika kao i dvadeset nameštenika na raznim fizičkim poslovima.

Finansije Doma pokrivaju se iz dotacije JOINT-a koji obećava da će Dom staraca kao najvažniju jevrejsku socijalnu instituciju u Jugoslaviji i ubuduće pomagati.

Na kraju treba napomenuti da je Dom staraca institucija koja je u svakom pogledu na velikoj visini, za što se ima zahvaliti u prvom redu samim njegovim stanovnicima, a zatim osoblju i Kuratorijumu kao i svima onima koji se brinu za njegovo održavanje.